2. ELEMENTE FIZICO-GEOGRAFICE DEFINITORII ALE EUROPEI ȘI ALE ROMÂNIEI

2.1. TREPTE ȘI UNITĂȚI MORFOSTRUCTURALE

EUROPA

Relieful Europei este dominat de treapta câmpiilor (57%), urmată de treapta dealurilor și podișurilor (37%) și treapta munților (6%).

Altitudinea medie a reliefului este de 340 m, altitudinea maximă de 5 642 m în Vârful Elbrus din Munții Caucaz, iar altitudinea minimă de – 28 m, în Câmpia Precaspică.

Trepte altimetrice: câmpii (0-200 m) – 57%, dealuri și podișuri joase (200-500 m) – 27% , dealuri inalte și munți joși (500-1000 m) – 10%, munți (peste 1 000 m) – 6%.

În cadrul Europei se deosebesc următoarele unități morfostructurale:

Europa străveche (precambriană) corespunde părții estice și nord-estice a continentului. Este *o platformă de vârstă precambriană* (peste 600 de milioane ani), alcătuită din Scutul Baltic (Scandinavic) în nord și nord-est și Placa Est-Europeană (Rusă) în est, care reprezintă primul nucleu continental al Europei. Aceste unități de platformă alcătuiesc fundamentul marilor câmpii și podișuri din estul și nord estul Europei (Podișul și Câmpia Finlandei, Câmpia Europei de Est, Podișul Valdai, Podișul Podolic, Podișul Moldovei etc.).

Europa caledoniană este aferentă părții nord-vestice a continentului, formată în *orogeneza caledoniană*, care a avut loc în prima jumătate a Erei Paleozoice (acum 500 de milioane de ani). Din unitatea caledoniană fac parte munții Alpii Scandinaviei, Grampieni, Penini și Cambrieni.

Europa hercinică corespunde fâșiei centrale a Europei de la Oceanul Atlantic până la Marea Neagră, la care se adaugă Munții Ural. S-a format în Paleozoicul superior prin *orogeneza hercinică* (acum 300-400 milioane ani). Din această unitate fac parte Meseta spaniolă, Masivul Central Francez, Munții Jura, Munții Vosgi, Masivul Șistos Renan, Munții Pădurea Neagră, Munții Metaliferi, Podișul Boemiei, Munții Sudeți, Masivul Dobrogei de Nord etc.

Europa alpină este aferentă fâșiei sudice a continentului. S-a format în Erele Mezozoică și Neozoică în *orogeneza alpină* (începută acum 150 de milioane de ani) ca urmare a coliziunii dintre fragmente ale paleocontinentelor Laurasia și Gondwana. Acestei zone îi corespund Cordiliera Betică, Munții Pirinei, Munții Alpi, Munții Apenini, Munții Dinarici, Munții Carpați, Munții Balcani, Munții Pindului și Munții Caucaz. În orogeneza alpină, în Munții Carpați, s-a format cel mai lung lanț de munți vulcanici din Europa, Harghita – Oaș – Vihorlat și vulcanii mediteraneeni (Vezuviu, Etna, Linosa, Volcano, Stromboli, Santorini) și islandezi (Hekla, Eyjafjallajökull etc.).

ROMÂNIA

Relieful României se caracterizează printr-o dispunere concentrică a treptelor de relief: în centru Depresiunea Colinară a Transilvaniei, înconjurată de Munții Carpații, apoi în exterior Subcarpații, podișurile și câmpiile. Treptele altimetrice se caracterizează prin proporționalitate: câmpii – 33%, dealuri și podișuri – 36%, munți – 31%.

Altitudinea medie a reliefului este de 420 m, altitudinea maximă de 2 544 m, în Vârful Moldoveanu din Munții Făgăraș, iar altitudinea minimă, de 0 m, în zona litorală.

În cadrul României se deosebesc următoarele unități morfostructurale:

Unități de platformă, formate prin depunerea de sedimente peste un fundament vechi peneplenizat (nivelat). Pe un fundament precambrian s-au format Podișul Moldovei (Platforma Est-Europeană), Podișul Dobrogei de Sud, Câmpia Română și cea mai mare parte din Podișul Getic (Platforma Moesică). Pe un fundament alpin s-au format Depresiunea Colinară a Transilvaniei, Câmpia de Vest și Dealurile de Vest.

Unități de orogen, rezultate din ciocnirea microplăcilor Moessică, Transilvană și Panonică cu Placa Est-Europeană. În *orogeneza caledoniană* s-a formant Dobrogea Centrală (Podișul Casimcei), în *orogeneza hercinică* Dobrogea de Nord (ex.: Munții Măcin), iar în *orogeneza alpină* Munții Carpații, Subcarpații și Podișul Mehedinți.

EVALUARE

I. Încercuiți răspunsurile corecte din enunțurile de mai jos:

1. Altitudinea maximă în Europa se înregistrează în vârful:
a. Mont Blanc **b.** Gerlachovka **c.** Olimp **d.** Elbrus
2. Altitudinea maximă în România se înregistrează în vârful:
a. Negoiu **b.** Moldoveanu **c.** Omu **d.** Peleaga
3. Relieful Europei este dominat de treapta de relief a:
a. munților **b.** podișurilor **c.** dealurilor **d.** câmpiilor
4. Un vulcan activ din insula Islanda este:
a. Etna **b.** Santorini **c.** Hekla **d.** Stromboli

II. Completați spațiile libere, din enunțurile de mai jos, cu noțiunile corecte:
1. Cea mai veche parte a continentului Europa corespunde unităților morfostructurale de vârstă ....., iar partea cea mai nouă unităților morfostructurale de vârstă ..... 2. Unitățile morfostruturale de platformă din estul României sunt ..... și ..... 3. Altitudinea minimă din continentul Europa se înregistrează în ....., iar din România în ..... 4. Vulcanii activi din insulele aparținătoare Italiei sunt ....., ..., ... și ..... 5. Orogeneza alpină s-a produs în zona de coliziune dintre paleocontinentul nordic, numit ..... și cel sudic, numit .....

III. Prin utilizarea unor săgeți, realizați corespondența între unitățile morfostructurale ale Europei (coloana din stânga) și era/vârsta specifică.

Europa caledoniană	Precambrian
Europa alpină	Paleozoic inferior
Europa hercinică	Mezozoic + Neozoic
Europa străveche	Paleozoic superior
	Neozoic

IV. Explicați faptul că unitățile montane din Europa au o vechime care se reduce de la nord spre sud.

_____

_____

V. Se dau următoarele unități/subunități de relief: *Masivul Dobrogei de Nord, Podișul Finlandei, Munții Penini, Câmpia Europei de Est, Podișul Podolic, Alpii Scandinaviei, Munții Pădurea Neagră, Munții Pirinei, Munții Jura, Masivul Central Francez, Munții Carpați, Munții Grampieni, Munții Alpi, Podișul Moldovei, Munții Caucaz și Munții Cambrieni.*
Utilizând tabelul de mai jos, selectați și scrieți, în coloana specifică fiecărei unități morfostructurale, unitățile/subunitățile de relief corespunzătoare.

Unități cu fundament precambrian	*Unități caledoniene*	*Unități hercinice*	*Unități alpine*